

Az 1990. október 27-i közgyűlés iratai

Jakó Zsigmond elnöki megnyitó beszéde

Tisztelt Közgyűlés!
Hölgyeim és uraim!

Negyvennégy esztendeje annak, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület utolsó közgyűlése 1946. november 8-án számba vette az erdélyi magyar tudományosság feladatait a háborút követő nagy átrendeződés körülményei között és tagjaink ismét

nekigyürközhetnek feladatainknak. Munkájukat azonban éppen csak elkezdhatték, mert a következő (1947.) esztendőben, az „elvtelen magyar egység” ellen indított politikai hecckampány keretében, Egyesületünk választott vezetőségét önkényesen leváltották, élére intézőbizottságot állítottak, majd 1950 februárjában a társadalmi szervezetek légijával együtt, általános miniszteri rendelkezésre hivatkozva, működését megszüntették.

Hagyományokkal rendelkező, eleven tudományos közösség tevékenységét azonban nem lehet hatalmi szóval egyszerűen megszüntetni, mert a közösség tovább él és munkál egykori tagjainak szellemi teljesítményeiben szemlélet, módszer és tematika alakjában. Így történt ez az Erdélyi Múzeum-Egyesület esetében is. Példaként elegendő Szabó T. Attila munkásságára és az ő Szótörténeti Tárára hivatkozni. Érthető tehát, hogy néhány nappal a diktatúra bukása után, 1990. január 5-én, a még élő egykori tagok elhatározták az Egyesület munkájának újraindítását. Március 22-én lezajlott a törvényben előírt alakuló közgyűlés, és a megújított alapszabályok miniszteri jóváhagyását követően a kolozsvári Törvényszék május 9-én az Egyesületet ismét felvette a jogi személyek jegyzékébe. És most több hónapi szervezés után, annak betetőzéseként, sor kerülhet a közgyűlésre is, melynek feladata az Egyesület végleges vezetőségének megválasztása és az újrakezdődő munka irányelveinek meghatározása.

Kérem a tisztelt közgyűlést, munkálatait annak öntudatával és felelősségével végezze, hogy országunk legrégebbi, a Román Tudományos Akadémiánál is korábban létesült tudományos szervezetének ügyeiben kell döntenie, melynek gyűjteményei az egész magyar népnek olyan jelentős művelődési örökségét alkotják, hogy azok csak a Magyar Nemzeti Múzeummal és a Széchenyi Könyvtárral mérhetők össze.

Nálunknál szerencsésebb népeknél a tudományos szervezeteket a hatalom kezdeményezte, a nemzeti múzeumok is többnyire az uralkodócsaládok magángyűjteményeiből nőttek ki. Esetünkben a polgári átalakulás mindkét fontos művelődési intézményét, a tudományos csúciszervezetet és a nemzeti gyűjteményeket a magyar társadalomnak magának kellett a hatalom ellenére megteremtenie. Ebből viszont az is következett, hogy e szervezetek mindig érzékenyen reagáltak az őket létrehozó és fenntartó közösségek életében bekövetkezett változásokra. Ez képesítette őket arra, hogy teendőiket a változó társadalmi igényekhez szabva ismételten is újrafogalmazzák.

1841-től kezdődően az erdélyi magyar tudományosság műhelyének, azaz múzeumának megteremtése volt a cél. A múzeum ugyanis eredetileg a múzsák hajlékát, a tudományok és művészetek otthonát jelentette. Amíg a szászok egyidejű kezdeményezése, a Verein für siebenbürgische Landeskunde mindjárt akadálytalanul megvalósulhatott, a magyar tudós törekvések a bécsi gyanakvások következtében csak 1859-ben, Mikó Imre kitartó fáradozásai nyomán ölthettek testet.

Ettől fogva 1872-ig a gyűjtemények kifejlesztése és szervezése volt a főfeladat. Ennek sikeres megoldása tette lehetővé, hogy 1872-ben az akkori ország második egyeteme Kolozsváron létesüljön, kétségtelenül nem csupán Erdély magyar lakosságának hasznára. 1918-ig a Múzeum-Egyesület gyűjteményei tették lehetővé az új egyetemen a kutatómunka elindítását, folyóiratai és kiadványai pedig az itt születő tudományos eredmények közzétételét biztosították. Ennek a szoros együttműködésnek az alapja az a két szerződés volt, melyekkel a magyar állam 1872-ben, majd 1895-ben tisztes évi összegért az egyetem számára bérbe vette a Múzeum-Egyesület gyűjteményeit. Bár anyagiak tekintetében ezek az évtizedek az „aranykort” jelentették az Egyesület történetében, ma már megállapítható,

hogy ez a kapcsolat fokozatosan kiszolgáltatta az Egyesületet az egyetemnek, és végső soron megakadályozta abban, hogy saját lábára állhasson és a saját útját járja. Jellemzően példázza ezt a helyzetet, hogy az Egyesületben vezető szerephez jutott egyetemi tanárok 1895-ben egy ígéret fejében ingyen átengedték az egyetemnek azt az óriási értéket képviselő, tizholdas belsőseget, amelyen ma a klinikák állnak. A Tárakat igazgató egyetemi professzoroknak ugyanis nem volt érdekük a gyűjtemények önállósítása, mert akkor azokat többé nem kezelhették volna tanszékük tartozékaiként. A viszonylagos bőség eme évtizedeiben egész egyetemi városrész épült fel Kolozsváron, de az Erdélyi Nemzeti Múzeum önálló otthonának még a terve sem merült fel az illetékes igazgató-tanárok részéről.

E mulasztások következtében az 1918-as uralomváltás az egyetemet és Egyesületünk múzeumi tárait olyan összekuszáltságban találta, hogy azt azóta sem sikerült kibogozni, noha 1938-ig folytak a viszonyok rendezését célzó tárgyalások és többször is úgy látszott, hogy az egyetemmel való megegyezésnek már nincsenek akadályai. A megállapodás azonban 1940-ig mégsem jött létre és az I. Ferdinánd Egyetem Egyesületünk gyűjteményeit az említett régi szerződések alapján tovább használta, anélkül azonban, hogy a bérösszeget fizette volna. Az Egyesület tulajdonjogát ugyan nem vitatták, de saját tudományos anyagának zavartalan használata elé akadályokat gördítettek. Ebben az időszakban sokan úgy látták, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület működésére többé nincsen lehetőség. Szerencsére nem nekik lett igazuk, annak ellenére sem, hogy a Tárak gyarapítása, az anyag konzerválása és feldolgozása valóban megszakadt, illetve jelképesre zsugorodott össze. 1930-ra ugyanis Wass Otília grófnő hagyatékának segítségével sikerült megszilárdítani az Egyesület anyagi helyzetét, és az új mostoha körülményekhez szabott célkitűzésekkel sikerült megfelelni a kisebbségi sorsra kárhóztatott magyar tudományosság legsürgetőbb igényeinek. Elgondolkoztató, hogy teljesítményei alapján nem az anyagiakban bővelkedő 1895—1918 közötti „aranykor”, hanem az 1920—1940 közötti „hét szűk esztendő” minősül a Múzeum-Egyesület igazi fénykorának. Ekkor teljesedett ki és szilárdult meg az Egyesület szervező, irányító, koordináló funkciója az erdélyi magyar tudományművelésben, összekötő szerepe az itteni tevékenység és az egyetemes magyar tudomány többi intézményei, illetve a román és a külföldi kutatás között. A Tárak használatának akadályozása végeredményben a témaválasztások és a forráshasználat körének kívánatos bővülését, ez pedig a kutatás színvonalának emelkedését hozta magával. Nem kevésbé fontos eredménye e korszaknak a színvonalas tudománynépszerűsítés felvállalása az Egyesület részéről, és ezen keresztül a magyar vidékkel, népünk széles társadalmi rétegeivel való kapcsolatok elmélyítése.

1940—44 kedvező körülményei között Egyesületünk komoly áldozatokat hozott a gyűjtemények akkor két évtizedes lemaradásának behozására, a különböző korszerűsítésekre. Mindez azonban csak epizód maradt a Tárak és az Egyesület életében, mert ismét elmulasztották az alkalmat az egyetemmel való, teljesen korszerűtlenné vált kapcsolat felbontására és a gyűjteményeknek önálló épülethez juttatására. A háború befejezése után rövid ideig úgy látszott, hogy a két egyetem léte és a nemzetiségi sérelmek orvoslásának szőnyegre kerülése lehetőséget nyújt Egyesületünk és a kolozsvári egyetemek közötti viszony rendezésére. A lendületesen meginduló munka során a Múzeum Levéltára ekkor függetlenül teljesen az Egyetemi Könyvtártól, megteremtve saját önálló otthonát a Farkas utcai Bethlen—Nemes házban. A totalitárius rendszer kiépülése azonban

hamarosan véget vetett ezeknek a reményeknek. A rövidesen bekövetkező államosítás, gyűjteményeink vagy azok egyes részeinek ötletszerű szétosztogatása különböző intézmények között most már a tudományos munka érdekeit is veszélyeztető módon még tovább fokozta a Táraink körüli bonyodalmakat. Működése beszüntetésekor, 1950-ben, Egyesületünk a Bolyai Egyetemet kérte fel az erdélyi magyarság tudományos érdekeinek további védelmére a népünk művelődési örökségét alkotó felbecsülhetetlen értékű múzeumi gyűjteményekkel kapcsolatosan. Erre azonban az Egyetem akkori vezetőségének sem volt különösebb módja, de talán elegendő felelősségérzete sem.

Szükségesnek látszott előbb felvázolni az Egyesület által eddig megtett út főbb szakaszait és annak leglényegesebb fordulópontjait. Nem csupán azért, mert jelenlegi tagjaink nagy többsége — érthető okokból — kevés és bizonytalan ismerettel rendelkezik az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel kapcsolatos problémákról, hanem azért is, mert az előzmények ismerete nélkül aligha lehet helyesen dönteni az előttünk álló feladatok rangsorolásáról és megoldásáról. 130 éves fennállása alatt nem volt ilyen helyzetben Egyesületünk, mint amilyenben Önöknek 44 évi megszakítás után határozniuk kell. Elődeink számára 1940-ben más megoldás, mint az 1918-ban megszakadt munka változatlan folytatása, fel sem merülhetett. Mi azonban már tudjuk, hogy az azóta eltelt évtizedek akkora változásokat hoztak viszonyainkban, körülöttünk és sorainkban, sőt mi magunkban is, hogy ezeket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Láttuk már előbb, hogy a Múzeum-Egyesületet egykoron az erdélyi magyarság művelődési szükségletei hívták életre és alakították mindeddig. Egyesületünk sorsa legszorosabban kötődött Erdély magyar népének sorsához. Így kell ennek lennie ezután is, annak ellenére, hogy Erdély metamorfózisa napjainkra annyira előrehaladt, hogy mostani újrakezdésünk szinte újabb alapítással kell felérjen.

A következőkben sorra véve Egyesületünk működési területeit, most csak a közvetlenül előttünk álló teendőkről kívánok szólni, noha szükségesnek látom távlati tervek kialakítását is arra az időre, amikor már megszűnt a jelenlegi átmenetiség. Az Egyesületnek tehát a ma még időszerűtlen kérdéseire is kell legyen elképzelése, mert ötletszerű lépések annak idején keresztezhetik a távoli végcél felé vezető utat.

Tulajdonképpen múzeumi munkánk, a gyűjtés, a konzerválás stb. anyagi és jogi előfeltételei egyelőre hiányoznak. Erre csupán a Táraink jogi helyzetének kedvező politikai légkörben is bizonyára nagyon hosszadalmas tisztázása után kerülhet sor. Kivételt alkot az Egyesület kézikönyvtára, mert ennek haladéktalan felállítása és mozgékony dokumentációs bázisként való működtetése nélkülözhetetlen a szakosztályok tevékenységéhez. Örömmel jelenthetem, hogy ebben az irányban az első lépések megtörténtek, és máris több ezer kötet könyv és folyóirat várja szakszerű feldolgozását. Egyelőre a tudományos munkát egyáltalán lehetővé tévő dokumentációs központ kialakítása a legsürgősebb, de ez a könyvtár később közművelődési feladatokat is elláthat, ha ennek dologi, személyi és jogi feltételei létrejönnek. A múzeumi gyűjtőtevékenység jelenlegi szüneteltetése kényszerűség, nem pedig lemondás az Egyesület egyik legrégebbi feladatáról. És a mostani nehéz körülmények között sem jelenti azt, hogy ölbe tett kézzel elnézzük kultúrártékek pusztulását. Tehát továbbra is kötelességünknek tartjuk egyes, konkrét esetekben legkülönbözőbb módon segítséget nyújtani az erdélyi múlt és művelődés írásos, művészeti vagy tárgyi emlékeinek megóvásához akár azzal is, hogy a mindenkor törvényes lehetőségeken belül őrízünkbe vesszük a veszélyeztetett értékeket.

A jelenlegi körülmények között tehát megnőtt a szakosztályi munka jelentősége, hiszen a magyar nyelvű egyetemi és főiskolai oktatás hiányában ugyanúgy ezek jelentik a legális keretet a magyar tudományművelés számára, akárcsak a két háború közötti időszakban. A Múzeum-Egyesület szakosztályaiban, melyek sora most a kor követelményeinek megfelelően a műszaki tudományokéval bővült, lehetőséget kíván biztosítani minden tudományszak magyar, illetve magyar nyelvű művelője számára önmaga és szaktudása továbbfejlesztésére, kutatásai végzésére, eredményeinek szóban és írásban való közzétételére. Szakosztályainkban az idősebb és fiatalabb szakemberek egészséges műhelyei alakulhatnak ki, melyek segítségünkkel szervezett kapcsolatot építhetnek ki hasonló profilú más hazai és külföldi intézményekkel. Egyesületünk újjászervezői előtt teljesen világos, hogy az erdélyi magyar tudományosság jövője attól függ, tudunk-e fiataljaink közül tehetséges embereket kellő számban és rövid időn belül hozzásegíteni ahhoz, hogy európai színvonalú szakemberekké fejleszthessék magukat. Éppen ezért arra törekszünk, hogy érdemes fiataljainknak ösztöndíjakat szerezzünk, külföldi tanulmányutakhoz juttassuk őket, pályázatok kitűzésével mozdítsuk elő törekvéseiket. Saját munkájuk igényességétől és színvonalától függ, hogy szakosztályaink újból az egyetemi és főiskolai oktatószemélyzet előkészítő iskoláivá, gyakorlótereivé válnak-e a korábbi évtizedekhez hasonlóan, vagy sem.

A Múzeum-Egyesület egyenlő felelősséget hordoz minden egyes tudományszak magyar nyelven való művelését illetően, mert meggyőződése, hogy párhuzamos és együtemű fejlesztés nélkül nem képzelhető el egészséges tudományos élet. Mégis úgy észleli, hogy társadalmunk a mostani körülményeink között az elmúlt évtizedek egyoldalúságaiból származó torzulások sürgős eltüntetését kívánja, éppen a tudományok közötti egyensúly helyreállítása érdekében. Teljes joggal elvárja tőlünk, hogy kiemelt figyelmet fordítsunk a mesterségesen elsorvasztott önismereti diszciplínák, tehát a magyar és erdélyi történelem, a magyar nyelv és irodalom, a néprajz, a szociológia és a nemzeti kisebbségek szempontjából annyira lényeges jogtudomány, valamint a modern időkben egyre fontosabb műszaki tudományok fejlesztésére. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület ezeknek az elvárásoknak töle telhetően minden erővel igyekezni fog eleget tenni. Pl. sürgős teendőjének tartja Erdély népszerű történetének vagy helytörténeti lexikonának elkészítését.

Szakosztályaink szervezési kérdései között teljesen új problémaként merül fel, hogy mit tehet Egyesületünk a korszerű kutatás előmozdítására olyan műszaki és egyéb reáltudományok esetében, melyeknél nélkülözhetetlenek a jól felszerelt laboratóriumok; vagy az orvostudomány területén, ahol klinikák és kutatóintézetek nélkül egyetlen érdemleges lépés sem tehető előre. Egyesületünknek ugyanis csak a hagyományos szakosztályi keretek állnak rendelkezésére, de a kiegészítő kutatóintézeti háttér teljességgel hiányzik. A fizikai, kémiai, orvosi, műszaki kutatásokhoz szükséges korszerű gépi és egyéb felszerelések, anyagok biztosítására még a térségünk gazdaságilag lerongyolódott államainak erőforrásai sem elegendők, nemhogy egy alaposan megkopasztott nemzetiségi tudományos szervezet anyagi lehetőségei. Ha Egyesületünk komolyan veszi önmagát és feladatait, számolnia kell lehetőségei korlátaival. Az említett tudományok vonatkozásában tehát érdekelt szakembereinknek sok mindent újra kell gondolniuk szakosztályi célkitűzéseik megfogalmazásakor. Magam úgy vélekedem, hogy ebben a vonatkozásban a végleges megoldásokat az újraindítandó magyar nyelvű felsőoktatás megtehető tanszékeivel

és intézeteivel szoros együttműködésben kell majd kimunkálniuk. A Múzeum-Egyesület szakosztályainak ezeken a területeken — a népszerűsítésen és a sajátos érdekeinket szem előtt tartó tudománypolitikai stratégia kidolgozásán kívül — egyes érdemes, fontos kutatási témák feldolgoztatásával, divatosan szólva szponzorálásával, a szakember-utánpótlás ösztöndíjakkal való előmozdításával és az eredmények közzétételének segítségével kellene kivenniük a maguk részét. A feltétlenül kiharcolandó magyar nyelvű felsőoktatás és a nemzetiségi tudományosság szervezetének, az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek az együttműködése nélkül ma már elképzelhetetlen korszerű magyar tudományművelés Erdélyben. De tanulnunk kell a múltból, és ezt az együttműködést nem a múzeumi gyűjteményekre, hanem magára a tényleges kutatómunkára kell alapoznunk. Világosan kell látnunk, hogy tudományosságunk a jövőben csak két lábra állítva lehet korszerű és eredményes. Az egyik lába a magyar nemzetiségi tudományos szervezet, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a másik viszont az állami magyar felsőoktatás kell legyen.

A mostani újrakezdés első szakaszában tehát a szakosztályok tudományos és népszerűsítő munkájára lehet és kell erőnket összpontosítanunk. A tudományos munka előfeltétele a közlési lehetőségek biztosítása, az eredményes népszerűsítésé pedig a megfelelő szervezeti formák megteremtése.

A tudományos könyvkiadás soha és sehol sem volt jövedelmező vállalkozás. Sok pénz kell hozzá, és Egyesületünk jelenleg igazán nem dúskál anyagi javakban. Mégis reménykedünk benne, hogy az új, fiatal kutatógárda kialakulásával és érdemes szakkéziratok elkészültével párhuzamosan, a szóbeli nyilvánosság mellé az írásban való közlést szintén biztosítani tudjuk. Ebben a vonatkozásban a legkorszerűbb sokszorosító technikákkal is élni kívánunk. Indulásként az Egyesület 1874-től fogva kiadott, nagy tekintélyű, központi folyóiratát, az Erdélyi Múzeumot akarjuk ismét megjelentetni. Ezt követnék a szakosztályok közleményei a szükségnek megfelelő ütemben. Azt is tervezzük, hogy a nagy múltú Erdélyi Tudományos Füzetek ezután külön sorszámozott humán és reáltudományos sorozatban jelenjenek meg.

A tudományszervezés ma már elkülönített intézményi keretek között végezteti az alkotó kutatómunkát és a tudományos népszerűsítést. Már nem ismeri azt a múlt században gyökerező patriarchális módot, ahogyan a kisebbségi viszonyok között működő tudományművelés kénytelen ma is ellátni e kétfajta feladatot. A nemzetiségi tudományosság ugyanis nem létezhetne a saját társadalmával való bensőséges, eleven kapcsolatok nélkül, hiszen mögötte saját népének érdeklődő tagjain kívül más erő nem áll. Ennek az érdeklődésnek az ébren tartása pedig csak a tudományok népszerűsítésével biztosítható, mert a kisebbségi ember egyedül ezen keresztül érezheti, hogy ez a tudományosság az övé, érte is dolgozik, tehát érdemes áldoznia rá. A mi körülményeink között a tudomány nem zárkozhat el elefántcsonttoronyába, hanem szolgálnia, segítenie kell népünket és szervezeteit a jelen kérdéseivel való viaskodásában. Minél több embert kell érdekeltté tennünk a tudományok kérdéseiben, mert a háborút követő évtizedekben társadalmunk teljesen átrétegeződött. Ma már nincs olyan viszonylag tehetős, művelt osztályunk, amelyik egyedül vállalhatná és hordozhatná tudományosságunk anyagi terheit. A Múzeum-Egyesület tagszervezésének tehát a jövőben a magyar értelmiséget, sőt az egész iskolázott réteget kell megcéloznia, tekintet nélkül arra, hogy az illető személy ténylegesen műveli-e valamelyik tudományt vagy sem. Tehát tagjai sorába kell fogadnia pártolóként bárkit, aki felméri, hogy egész műveltségünk alapját tudományosságunk alkotja és ennek

milyensége, korszerűsége, fejlődése határozza meg mindazt, ami erre az alapra ráépül. Így tervezte ezt Egyesületünk már 1945-ben, de a terv megvalósítását akkor a fentebb említett események lehetetlenné tették.

A fentiek értelmében tehát fokozni óhajtjuk a magyarok lakta vidékek bevonását munkánkba. Lehetővé tesszük szakcsoportok létesítését az olyan vidéki központokban, ahol kellő számú tagság verbuválódik. Ezek bevonásával is rendszeressé óhajtjuk tenni a tudománynépszerűsítést a népesebb magyar településeken. Előmozdítjuk, hogy a sikeresebb előadások és előadók több vidékre is eljussanak és személyes ismeretségek útján is élénkítsék az ottani szellemi életet. A vidékkel való kapcsolattartásban ezután nem érhetjük be az évenkénti vándorgyűlésekkel, hanem központi rendezvényeinkből minél többet Erdély-szerte meg kell ismételnünk. 1950 óta értelmiségi nemzedékek nőttek fel amelyeknek már nem volt alkalmuk megtapasztalni a Múzeum-Egyesület munkáját és szerepét művelődési életünkben. A jelenlegi helyzet minél sürgősebb megváltoztatása érdekében javasoljuk a közgyűlésnek: amikor majd sort kerít a tagdíjak megállapítására, tegye lehetővé főiskolás fiataljaink számára, hogy diák-pártolótagként, jelképes tagdíj mellett, mondjuk a rendes tagdíj 10%-a ellenében bekapcsolódhassanak a Múzeum-Egyesület munkájába. Így már tanulmányaik idején belenőhetnek a nemzetiségi tudományművelésért való felelősségbe és a majdan rájuk váró feladatokba. E témakör lezárásaként ismételen hangsúlyozom az Erdélyi Múzeum-Egyesület különleges, kettős arculatát. Egyesületünk egyaránt összefogja az erdélyi magyar tudományos szakéroket és mindazokat, akik felelősséget éreznek és áldozni akarnak a magyar tudományművelés ügyéért. Ez a teljes nyitottság mindkét irányban minősíthető ugyan archaikus vonásnak, de szervezetünknek éppen ebben rejlik az ereje, kiapadhatatlan megújuló képessége és számunkra nélkülözhetetlen demokratizmusa.

A Múzeum-Egyesület alapításától, 1859-től fogva az erdélyi magyar tudományos élet egyik legfőbb, 1918-tól kezdve 1950-ig pedig egyetlen szervezője és gyámola. 130 esztendő működése, a magyar tudományos élet egészében elfoglalt helye, nemzetközi összeköttetései továbbra is kötelezik e szerep betöltésére, hiszen erősen kivértett nemzetiségi tudományosságunk megfogyatkozott szellemi és anyagi erőforrásainak eredményes hasznosítása tervszerűség nélkül még csak nem is remélhető. Sőt arra is kötelezi Egyesületünket, hogy irányelvek, tervek, elgondolások kidolgozásával, eddigi ilyen irányú tevékenységének további tökéletesítésével már most felkészüljön azokra a szakmai feladatokra, amelyek azután fognak jelentkezni, ha a magyar egyházak és intézmények visszanyerték nemzeti művelődési örökségnek tekinthető tudományos gyűjteményeiket. Nem vitás ugyanis, hogy ezeket olyan szakmai szinten kell szervezni és működtetni, hogy mind nemzetiségünk, mind az egész ország, mind pedig az egyetemes tudomány jobban használhassa őket, mint jelenleg.

Nagyon kiterjedt és több évtizede paragon hever az a terület, amelyet a magyar tudományosságnak a jövőben újra művelés alá kell vennie részben saját népünk, részben országunk javára. Ez azonban csak úgy sikerülhet, ha minden rendelkezésre álló erőforrásunkat összpontosítjuk és tervszerűen használjuk fel. Biztató jelenség, hogy a diktatúra bukásával az erdélyi magyar társadalomban felszabadult energiák a sürgető tudományos feladatokat is felvállalni kész új szervezeteket szintén létrehozta. A legrégebb erdélyi magyar tudományos szervezet, az Erdélyi Múzeum-Egyesület örömmel fogadja ezt a fejleményt, és a legfiatalabb művelődési szervezeteinket munkatársainak tekinti, várja, sőt

kéri közreműködésüket a fenti célok megvalósításában. Számunkra egyenesen megnyugtató, ha az előttünk álló irdatlan feladatokat és felelősséget megoszthatjuk másokkal, ha az új szervezetek gyakorlati célkitűzéseik mellé a profiljuknak megfelelő tudományos teendőket is magukra vállalják. Ilyen tevékenységükhöz Egyesületünk részéről számíthatnak minden tőlünk telhető segítségre, hiszen célunk közös: az erdélyi magyar tudományosság mielőbbi újjáélesztése és korszerű formában való, minél eredményesebb működtetése.

A diktatúra évtizedeiben zűrzavaros képzelgések uralkodtak el országunkban a romániai magyarságnak és művelődésének a magyar nemzet és a magyar kultúra egészéhez való viszonyáról. Ez teszi szükségessé világos és egyértelmű állásfoglalásunkat ebben az alapkérdésben. Mi az erdélyi magyarságot mindig a magyar nemzet, műveltségét pedig az egyetemes magyar műveltség szerves részének tekintettük és tekintjük ezután is. Tudományos munkánkat azonban mindig úgy végeztük és ezután is úgy kívánjuk végezni, hogy annak ne csupán az erdélyi és az egyetemes magyar, hanem az ország, Románia, a román és az egyetemes tudományosság szintén hasznát láthassa. Valljuk a nemzetek közötti együttműködés nélkülözhetetlenségét és kölcsönösen hasznos voltát a tudományos munkában. Készek vagyunk intézményes formában vagy egyénileg a legteljesebb együttműködésre mindenkivel, aki egyenrangú félként kezeli tudományosságunkat és igényt tart közreműködésünkre. Úgy véljük, hogy a korábbi diszkrimináció megszűnése esetén az a szellemi kapacitás, szakismeret, amellyel nemzetiségünk még ma is rendelkezik, gyümölcsözően hasznosítható lenne országunk tudományos életének, elsősorban a humán tudományoknak annyira halaszthatatlan korszerűsítésében. Országunk tudományossága nagy feladatok előtt áll; több évtizedes lemaradást kell behoznia. Ebben tőle telhetőleg közreműködni az Erdélyi Múzeum-Egyesület mindig készen áll.

A történész jól tudja, hogy politikai-társadalmi átrendeződések és nemzedékváltás sürgető körülményei között minden időben akadtak vélemények, olykor türelmetlenek is, melyek a hagyományőrzést és a megújulást egymást kizáró, egymással összeegyeztethetetlen fogalmaknak vélték. Én nem osztom ezt a nézetet. Sőt vallom, hogy a sikeres megújulásnak egyenesen előfeltétele az egészséges hagyományokra való ráépítkezés. A mi esetünkben a környező valóság változatlan tényezői egyenesen megkövetelik ezt. Én tehát bízom abban, hogy Egyesületünknek sikerül a jelen követelményeihez igazodva megújítania tudományszervező tevékenységét, anélkül hogy feladná hagyományaiból azt, ami időtállóan bizonyult. Nekünk a régit és az újat egyaránt ajánlatos megbecsülnünk, mert azt, hogy a régiből mi az elavult és elvetendő, biztosabban meg lehet állapítani, mint azt, hogy a divatos újból mi mennyire lesz célravezető.

Végezetül egy gyakorlati bejelentés. Előbb azt mondtam, hogy a mostani újrakezdés felér egy új alapítással. Ez tette szükségessé a hagyományos közgyűlési napirend egyes pontjainak felcserélését. A közgyűlés ugyanis a frissen megválasztott Elnöktől nem várható volna el olyan alaposan kidolgozott, távlatos munkatervet, amelyet a mostani rendkívüli helyzet megkíván. Csak arról lehetett szó, hogy az ideiglenes Elnökség állít össze programtervezetet, melyet a közgyűlés megvitát és véglegesít. Kérem tehát a benyújtott fenti tervezet megvitatását, véglegesítését, majd pedig a megszavazott munkaterv megvalósítására végleges vezetőség, illetve Elnökség választását.